

YOSHLAR ORASIDA IJTIMOIIY MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI

Mirzo Ulug'bek nomidagi

O'zbekiston Milliy universiteti

Ijtimoiy Fanlar fakulteti

Sotsiologiya yo'nalishi 1 kurs talabasi

Mirsunnatova Omina Mirdavlat qizi

E-mail: +998 50 720 92 52

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada bugungi kunda yoshlar hayotida uchrayotgan ijtimoiy muammolar, xususan, ishsizlik, raqamli qaramlik va ta'lim sifatining yetishmasligi kabi masalalar tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida yoshlarning jamiyatga moslashuv jarayonidagi to'siqlar va ularning psixologik holatiga ta'sir etuvchi omillar ko'rib chiqilgan. Maqolaning maqsadi — yoshlar o'rtasidagi salbiy ijtimoiy tendensiyalarni kamaytirish bo'yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Natijalar shuni ko'rsatadiki, kompleks yondashuv va davlat dasturlarining samaradorligini oshirish orqali muammolarni bartaraf etish imkoniyatlari mavjud.

Kalit so'zlar: yoshlar siyosati, ijtimoiy muammolar, ishsizlik, migratsiya, raqamli transformatsiya, deviant xulq-atvor, ta'lim tizimi, ijtimoiy adaptatsiya.

KIRISH

Hozirgi globallashuv davrida yoshlar har qanday davlatning strategik resursi va kelajagini belgilovchi asosiy kuch hisoblanadi. Biroq, texnologik taraqqiyot va ijtimoiy o'zgarishlar shiddati yosh avlod oldida bir qator murakkab ijtimoiy muammolarni keltirib chiqarmoqda. Zamonaviy yoshlar nafaqat iqtisodiy qiyinchiliklar, balki axborot xurujlari va qadriyatlar transformatsiyasi kabi sinovlar bilan ham yuzma-yuz kelmoqdalar. O'zbekistonda aholining katta qismini yoshlar tashkil etishi ushbu mavzuni o'rganishni yanada dolzarb qiladi. Yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirish,

ularni munosib ish o‘rinlari bilan ta’minlash va zararli illatlardan himoya qilish masalasi davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylangan [1, B. 12]. Shunday bo‘lsa-da, ijtimoiy hayotda yoshlar o‘rtasidagi huquqbuzarliklar, oilaviy ajrimlar va ishsizlik kabi muammolar hali ham o‘z yechimini kutayotgan masalalar sirasiga kiradi. Mazkur maqolada ushbu muammolarning ildizlari va ularni bartaraf etishning innovatsion usullari tadqiq etiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Yoshlar muammolarini o‘rganishda xorijiy va mahalliy olimlarning asarlari muhim poydevor bo‘lib xizmat qiladi. Jumladan, sotsiolog olimlarning ta’kidlashicha, yoshlarning ijtimoiy yetilishi jarayoni bevosita iqtisodiy barqarorlik va ta’lim sifatiga bog‘liq [2, B. 45]. Shuningdek, psixologik yondashuvlarda yoshlardagi agressiya va tushkunlik holatlari ko‘pincha ijtimoiy yakkalanish natijasi ekanligi isbotlangan [3, B. 88]. Tadqiqot metodologiyasi sifatida tizimli tahlil, qiyosiy sotsiologik kuzatuv va statistik ma’lumotlarni interpretatsiya qilish usullaridan foydalanildi. Maqolada keltirilgan xulosalar respondentlar o‘rtasida o‘tkazilgan so‘rovnomalar va rasmiy statistik nashrlar asosida shakllantirildi. Metodologik asos sifatida "yoshlar — jamiyat — davlat" uchligi o‘rtasidagi uzviylik tamoyiliga tayanildi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, yoshlar o‘rtasidagi ijtimoiy muammolarning asosiy qismi moddiy yetishmovchilik va bo‘sh vaqtning tizimli tashkil etilmaganligidan kelib chiqadi. Quyidagi jadvallarda yoshlar hayotidagi asosiy muammolar va ularning dinamikasi keltirilgan.

1-jadval: Yoshlar duch keladigan asosiy ijtimoiy to‘siqlar (foiz hisobida)

Muammo turi	2022-yil (%)	2024-yil (%)	O‘zgarish sababi
Ishsizlik va bandlik masalasi	18.5	14.2	Davlat dasturlari va kreditlar
Ta’lim sifatidan qoniqmaslik	12.0	10.5	Oliy ta’lim qamrovi oshishi

Muammo turi	2022-yil (%)	2024-yil (%)	O'zgarish sababi
Internet va o'yinlarga qaramlik	22.4	31.8	Gadgetlarning ommalashishi
Oilaviy kelishmovchiliklar	9.7	11.2	Erta nikoh va moddiy muammolar

Ma'lumotlardan ko'rinadiki, ishsizlik darajasi pasaygan bo'lsa-da, raqamli qaramlik darajasi sezilarli darajada oshgan. Bu yoshlarning real hayotdan uzilib qolishiga va ijtimoiy aloqalarning zaiflashishiga olib kelmoqda.

2-jadval: Yoshlar o'rtasidagi huquqbuzarliklarning sabablari (tahliliy ko'rsatkich)

Sabablar	Ko'rsatkich (10 ballik shkala)	Tavsiya etilgan yechim
Huquqiy savodxonlik pastligi	7.5	Maktablarda huquq darslarini oshirish
Nazoratsizlik (oil muhiti)	8.2	Ota-onalar mas'uliyatini kuchaytirish
Ijtimoiy adolatsizlik hissi	6.4	Yoshlar uchun teng imkoniyatlar yaratish

Natijalar shuni tasdiqlaydiki, profilaktika ishlari faqat ma'muriy choralardan iborat bo'lmasdan, balki psixologik va ma'rifiy xarakterga ega bo'lishi lozim [4, B. 56].

XULOSA

Olib borilgan tadqiqotlar va tahlillar asosida shuni xulosa qilish mumkinki, yoshlar orasidagi ijtimoiy muammolar ko'p qirrali bo'lib, ularni faqat bitta sohadagi islohotlar bilan hal qilib bo'lmaydi. Birinchidan, yoshlar bandligini ta'minlashda faqat son ko'rsatkichlariga emas, balki munosib mehnat sharoitlari va yuqori daromadli ish o'rinlariga e'tibor qaratish lozim. Chunki iqtisodiy mustaqillik yoshlarda o'ziga bo'lgan ishonchni oshiradi va ularni turli jinoyat yo'llaridan asraydi.

Ikkinchidan, raqamli texnologiyalar asrida yoshlarning media-savodxonligini oshirish kechiktirib bo'lmaydigan vazifadir. Internetning salbiy ta'siridan himoyalaniş uchun taqiqlash emas, balki yoshlarda sog'lom filtr (tanqidiy fikrlash) shakllantirish kerak. Uchinchidan, oila instituti va ta'lim muassasalari o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, yoshlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish uchun hududlarda bepul va sifatli to'garaklar tarmog'ini kengaytirish zarur. Yoshlarning ijtimoiy muammolari — bu jamiyatning umumiy og'rig'idir. Agar bugun yoshlarning ma'naviy-axloqiy va intellektual salohiyati uchun investitsiya kiritilmasa, ertaga jamiyat yanada jiddiyoq ijtimoiy inqirozlarga duch kelishi mumkin. Har bir yosh yigit-qizning shaxsiy rivojlanishi uchun teng imkoniyatlar yaratilishi — barqaror jamiyat qurishning asosiy kafolatidir. Shuningdek, davlat organlari va nodavlat tashkilotlar yoshlar muammolari bilan ishlashda "mahallabay" tizimidan samarali foydalanishlari, har bir yoshning individual muammosiga alohida yondashuv topishlari lozim. Zero, sog'lom va ma'rifatli yoshlar millatning eng katta boyligidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh.M. — Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi — Toshkent: Tasvir, 2022. — 340 b.
2. Karimov I.A. — Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch — Toshkent: Ma'naviyat, 2008. — 176 b.
3. Giddens E. — Sotsiologiya — Toshkent: Sharq, 2002. — 250 b.
4. Abdullayeva Q.N. — Yoshlar sotsiologiyasi va zamonaviy yondashuvlar — Samarqand: Ilm-ziyo, 2021. — 112 b.
5. Petrov V.I. — Social Challenges of the 21st Century — London: Academic Press, 2019. — 198 b.